

законодавства та базових питань щодо функціонування інституцій. Іноді держави проходять окремі етапи асоціації, перед вступом до ЄС, у таких випадках дорадництво може стати невід'ємною частиною процесу взаємодії з Європейською комісією та іншими структурами ЄС.

Консультації з питань європейської інтеграції можуть бути надані державними установами, некомерційними організаціями, консалтинговими фірмами, академічними інститутами та іншими організаціями. Важливим аспектом об'єктивність і незалежність консультанта, адже його рекомендації можуть вплинути на процес прийняття рішень і напрямок розвитку держави. Це може бути підтримка політичної реформи, вдосконалення законодавства, підвищення якості судових процедур або консультації з реформування економічної системи, залучення фахівців на певний період часу для здійснення певних заходів. Консультанти також допомагають у впровадженні європейських стандартів і норм у різних сферах діяльності.

Розвиток консалтингу також включає залучення вітчизняних дослідників, які мають достатній рівень компетентності та досвіду для надання консультативної підтримки.

Адаптація дорадництва в контексті європейської інтеграції є важливим фактором успішного переходу країн-кандидатів на європейські стандарти і норми. Це сприятиме підвищенню ефективності та якості реформ, забезпечить доступ до необхідних знань та експертних знань, а також зміцнить співпрацю та взаєморозуміння між державами-членами Європейського Союзу та країнами-кандидатами.

Список використаних джерел:

1. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15#Text>
2. Савченко, В., & Кононенко, Л. (2022). Оптимізація функціонування малих сільськогосподарських підприємств у контексті співпраці з регіональними дорадчими службами. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка, (14), 43-51. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2022.14.6> (дата звернення 13.11.2023)

УДК 31

*Куликов Г.О.,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
(Науковий керівник: д.е.н., професор Семикіна М.В.)
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький*

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК ВАЖІЛЬ КАРДИНАЛЬНИХ ЗМІН У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ: ШАНСИ, ПРОБЛЕМИ, ВИКЛИКИ

На початку ХХІ століття відбулася подія, яка оказала масштабний та всеохоплюючий вплив на життєдіяльність людства. Йдеться про цифровізацію,

тобто широке запровадження цифрових технологій в усі сфери науки, техніки, освіти, економіки, управління, повсякденного життя.

Аналіз наукових джерел засвідчує, що наукове підґрунтя сучасного розуміння сутності і ролі цифровізації сформовано у працях М. Маттесса, С. Кункель та В. Ігната [1]. Зарубіжні вчені (Л. Чарльз, Ш. Ся та А.П. Куттс, О. Кессі, В. Ледонвірта та ін.) та українські дослідники (М. Алексинська, А. Бастракова, Н. Харченко, М. Семикіна, М. Біль, О. Мульська та ін.), у своїх працях акцентують увагу на тому, що під впливом цифрових технологій відбулися структурні зрушення в економіці, трудових процесах [1; 2; 3]. Між тим, справедливо підкреслити, що серед багатьох питань, над якими працює сучасна економічна наука, одними з найменш вивчених залишається роль процесів цифровізації у праці та зайнятості, які не тільки відкривають нові шанси для прискорення розвитку, а й породжують нові проблеми та виклики.

Метою статті є розкриття ролі цифровізації як чинника змін у зайнятості населення, з'ясування позитивних і негативних наслідків її впливу на різних економічних рівнях.

Узагальнюючи наукову думку [1-3], пропонуємо розуміти термін «цифровізація зайнятості» як проникнення цифрових технологій у сферу зайнятості, функціонування робочих місць, трудові процеси, формування вимог роботодавців до працівників, їх знань та компетентностей. Межі такого «проникнення» цифрових технологій можуть бути різними, як показує практика, що передбачає різне співвідношення ролі людини і комп'ютерних технологій у виконанні трудових завдань.

Результати наших досліджень засвідчили, що цифровізація у сфері зайнятості стала чинником кардинальних змін у праці людей, які виявляються зокрема у такому:

- праця людини все більше інтелектуалізується, передбачаючи трудові завдання і трудові процеси з частковим або повним ступенем охоплення комп'ютеризацією;
- запровадження цифрових технологій змінює зміст праці – в ньому відображається застосування все більшої частки розумових, творчих, креативних функцій;
- під впливом цифровізації відбувається прискорення трудових процесів, стає масовим створення цифрових робочих місць – стаціонарних і дистанційних незалежно від форми власності підприємств, галузевої належності тощо;
- швидко змінюються вимоги роботодавців до знань і вмінь найманих працівників, оскільки цифровізація праці, трудових процесів логічно веде до вмирання старих професій і одночасної швидкої появи нових, що передбачають наявність відповідних нових цифрових навичок та компетентностей.

Виконаний аналіз наукової інформації дозволяє констатувати, що явище цифровізації економіки на макро- та мікроекономічних рівнях супроводжується багатьма позитивними наслідками, а саме, – відбувається:

- швидке пристосування підприємств та організацій до впровадження цифрових технологій, створення цифрових робочих місць;
- забезпечення на цій основі підвищення продуктивності праці, зниження собівартості продукції, оптимізації витрат;

- вибір кращих можливостей для пошуку оптимальних рішень в інтересах підвищення конкурентоспроможності товарів, їх просування на ринок;
- забезпечення швидкої інформованості та оперативної взаємодії як з партнерами по бізнесу, так і з підлеглими;
- переорієнтація завдань управління персоналом – вирішення проблем будувати на основі постійного навчання та перенавчання персоналу у напрямі опанування цифрових навичок.

На особистісному рівні також можна виокремити низку позитивних наслідків від явища цифровізації економіки. Для працівника йдеться про таке:

- надання переваги більш комфортним умовам дистанційного робочого місця;
- можливості цифрової самозайнятості, поєднання різних видів зайнятості, полегшення пошуку прийнятної роботи;
- шанси отримання більш високого доходу завдяки цифровим навичкам;
- зниження витрат часу на виконання індивідуальної праці з переважанням розумових функцій;
- зростання ролі і значення інноваційного змісту праці, можливостей прояву креативних і творчих здібностей;
- економія часу на купівлю товарів, спрощення доступу фізичних осіб до подання запитів до органів;
- нові можливості медико-соціального та освітнього розвитку.

Разом з тим, результати критичного аналізу теорії і практики дозволяють одночасно побачити нові проблеми, виклики та ризики на тлі цифровізації зайнятості.

Так, *на рівні держави* стає очевидною проблематичність регулювання дистанційної, цифрової зайнятості, соціально-трудових відносин, організації цифрової освіти, масштабного навчання населення цифровим навичкам, підготовки викладачів «нового гатунку», представників нових затребуваних професій.

На рівні підприємств/організацій необхідність швидкого впровадження цифрових технологій виявляє такі нові проблеми і ризики, як:

- нестача працівників з цифровими компетентностями;
- незадоволеність наявним рівнем комп'ютерної підготовки у школах, коледжах, закладах вищої освіти;
- обмеженість коштів, нестача підготовлених викладачів для організації на виробництві безперервного навчання та перенавчання персоналу новітнім цифровим навичкам.

На особистісному рівні негативними наслідками цифровізації стає:

- поширена надмірна інтенсивність праці в домашніх умовах, недотримання правил чергування праці і відпочинку;
- неврегульованість цифрових трудових прав, питань справедливої оцінки та стимулювання дистанційної праці;
- поширена тривала соціальна та професійна ізоляваність людини;
- ризики втрати власної конкурентоспроможності у довгостроковому періоді в умовах стрімкого розвитку цифрових технологій;

– складності адаптації до нових цифрових технологій у працівників старшого віку та жінок, які тривалий час перебували у відпустках по догляду за дітьми та ін.

Викладене дозволяє зробити висновок, що цифрові трансформації у сфері зайнятості потребують уважного вивчення з боку науковців, адже вони несуть світу як широкі позитивні можливості, так і нові виклики, неочікувані ризики і небачені раніше нові масштабні проблеми, що потребують дослідження на рівні особистості, підприємства, держави, ринку праці, бізнесу, взаємодії соціальних партнерів. Гострота зазначених проблем, необхідність їх розв'язання, потреба у пом'якшенні ризиків та уникненні негативних наслідків від цифровізації зайнятості потребує комплексних досліджень економістів, психологів, соціологів, фахівців у сфері цифрових технологій, педагогіки, спрямованих на розробку державної стратегії цифровізації зайнятості в Україні.

Список використаних джерел:

1. Matthes M., Kunkel S. Structural change and digitalization in developing countries: conceptually linking the two transformations. *Technology in Society*. 2020. № 63. P. 1-13. <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2020.101428>

2. Біль М.М., Махонюк О.В., Мульська О.П., Бараняк І.Є., Карп'як М.О. Міграційна мобільність молоді: результати соціологічного дослідження та нові виклики в умовах війни: електрон. науково-аналітична доповідь / ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України». Львів, 2022. 72 с.

3. Семикіна М.В., Сікорака В.І., Сікорака І.О. Інноваційні зміни у змісті праці та зайнятості в умовах діджиталізації та руху в ЄС. *Науковий вісник Львівської академії. Серія: економіка, менеджмент та право: збірник наукових праць*. 2023. Вип.8.С. 29-40. <https://fmnzb.sfa.org.ua/wp-content/uploads/2023/06/5.pdf>

УДК 338.1

*Культенко Д.С.,
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня;
Сисоліна Н.П., к.е.н. доцент
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький*

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА НАПРЯМИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Питання конкурентоспроможності підприємства та її оцінки в ринкових умовах є актуальними.

Розуміння понять конкуренції, конкурентоспроможності та адекватної оцінки конкурентів впливають на результативність діяльності підприємства.

Конкуренція – це сукупність об'єктивних відносин, перш за все, економічних, між господарюючими суб'єктами в умовах ринку, що носять динамічний характер постійного суперництва товаровиробників за прихильність споживачів на основі певних переваг своєї продукції (послуг) [1].